

Prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia - Lotyšsko

Ova je stranica strojno prevedena i njezina kvaliteta nije zajamčena.

1. Ústavné základy
2. Súdnictvo
- #II
4. Prístup k informáciám
5. Prístup k spravodlivosti za účasti verejnosti
6. Prístup k spravodlivosti proti konaniu alebo opomenutiu
7. Iné prostriedky prístupu k spravodlivosti
8. Aktívna legitímácia
9. Právne zastúpenie
10. Dôkazy
11. Súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania
12. O trovách
13. Mechanizmy finančnej pomoci
14. Včasnosť
15. Ďalšie otázky
16. Postavenie cudzincov
17. Cezhraničné prípady

I. Ústavné základy

Podľa lotyšskej ústavy (Satversme) štát chráni právo každej osoby na život v priaznivom životnom prostredí poskytovaním informácií o podmienkach životného prostredia a podporou ochrany a zlepšovania životného prostredia. Ústavné právo zahŕňa:

1 procesné hľadisko: Právo verejnosti na prístup k informáciám o životnom prostredí, na účasť na rozhodovacom procese v záležitostiach životného prostredia;

Hmotné hľadisko: 2) právo verejnosti požadovať, aby verejné orgány alebo súkromné osoby ukončili také akty alebo opomenutia, ktoré negatívne vplyvajú na kvalitu životného prostredia, poškodzujú alebo predstavujú hrozbu poškodenia ľudského zdravia alebo života či iných legálnych záujmov.

Ustanovenia ústavy sa môžu uplatňovať priamo v správnych konaniach aj na súde. Občania sa môžu odvolávať na tieto ustanovenia počas ktorejkoľvek fázy správnych alebo súdnych konaní.

Správne orgány a sudy môžu takisto priamo uplatňovať medzinárodné právo vrátane Aarhuského dohovoru. Ak sa vyskytne konflikt medzi právnou normou medzinárodného práva a normou lotyšského práva s rovnakou právnou účinnosťou, uplatní sa právna norma medzinárodného práva.

II. Súdnictvo

Existujú tri úrovne súdneho systému v Lotyšsku.

Prvý stupeň pozostáva z 34 obvodných (mestských) súdov zaoberajúcich sa občianskoprávnymi a trestnoprávnymi vecami a jedného obvodného správneho súdu, ktorý sa skladá z 5 súdnych dvorov v rôznych mestách s pôsobnosťou na celom území Lotyšska a ktorý sa zaoberá správnymi vecami.

Druhý stupeň pozostáva z 5 regionálnych súdov riešiacich občianskoprávne a trestnoprávne veci a jedného regionálneho správneho súdu pre správne veci. Regionálne súdy sú odvolacími súdmi, pokiaľ ide o občianskoprávne, trestnoprávne a správne veci, ktoré už boli prejednané na obvodných súdoch. V niektorých kategóriách prípadov uvedených v rámci procesného práva je jurisdikcia regionálnych súdov rovnaká ako v prípade prvostupňových súdov.

Najvyšší súd je súdom tretieho stupňa. Skladá sa z:

1 komora pre občianskoprávne veci a komory pre trestnoprávne veci, pričom zastáva funkciu odvolacieho súdu v prípade občianskoprávných a trestnoprávných vecí, ktoré boli rozhodnuté regionálnymi súdmi ako súdmi prvého stupňa;

2 senátu, ktorý je rozdelený na tri úseky a ktorý zastáva funkciu kasačného súdu pre všetky občianskoprávne, trestnoprávne a správne veci.

Občianskoprávne, trestnoprávne a správne veci môžu byť v zásade súdne preskúmané na všetkých troch stupňoch. Avšak len dva súdne stupne môžu rozhodovať o určitých kategóriách občianskoprávných a trestnoprávných vecí. Tieto výnimky sú stanovené v Občianskom súdnom poriadku pre občianskoprávne veci s malou hodnotou sporu, ako aj v niekoľkých osobitných zákonoch stanovujúcich správny postup, napríklad pri žiadostiach občanov o informácie alebo verejných obstarávaníach. Len na jednom stupni sa prejednáva viacero druhov otázok (napr. prípady žiadateľov o azyl).

Podľa lotyšského práva existujú konania v prípade správnych priestupkov (porušení). Ak osoba spácha priestupok uvedený v kódexe správnych priestupkov, sankciu ukladá správny orgán. Proti sankciám uloženým správnymi orgánmi je možné sa odvolať na obvodných (mestských) súdoch – t. j. všeobecných súdoch zaoberajúcich sa občianskoprávnymi a trestnoprávnymi vecami. Proti veciam, o ktorých rozhodli sudcovia obvodných (mestských) súdov, je možné sa odvolať na regionálnych súdoch. Rozsudky regionálnych súdov sú právoplatné a nemožno sa voči nim odvolať.

O veciach rozhodujú sudcovia z povolania, ktorí sú nezávislí a ktorí podliehajú len zákonu. Rozhodovanie o veciach je prístupné verejnosti s výnimkou prípadov, ktoré sa týkajú záujmov ochrany súkromia alebo iných významných hodnôt chránených zákonom. Ak súd v súlade so zákonom vedie písomné konania, rozhodnutia súdu sú prístupné verejnosti.

Jazykom súdov je lotyšský jazyk. Účastníci konaní, ktorí plynulo neovládajú úradný jazyk, sa na konaniach môžu zúčastňovať s pomocou tlmočníka. Súd zabezpečuje tlmočníka v situáciách predpísaných procesným právom.

V Lotyšsku neexistujú špecializované súdy.

Prípady, ktoré sa týkajú súladu zákonov s ústavou alebo súladu iných normatívnych právnych predpisov s normami vyššej právnej sily, preskúma Ústavný súd. Povolená je ústavná petícia, t. j. občania môžu predložiť petíciu, ak sa domnievajú, že normatívny akt porušuje ich základné práva chránené ústavou. Ústavná petícia je povolená len vtedy, ak boli vyčerpané bežné prostriedky nápravy (správne inštitúcie, súdy s všeobecnou jurisdikciou).

Neexistuje špecializovaný súd alebo kvázisúd, ktorý by sa zaoberal záležitosťami životného prostredia.

Ak sa osoba domnieva, že správne rozhodnutie alebo konanie či opomenutie porušuje zákon chrániaci životné prostredie a prírodu, alebo môže predstavovať hrozbu poškodenia životného prostredia alebo ho poškodzuje, môže dať podanie na správny súd. Keďže environmentálne otázky sa vo väčšine prípadov riešia správnymi rozhodnutiami (stavebné povolenia, povolenia na spotrebu vody, povolenia týkajúce sa znečistenia a pod.), tieto spory zväčša preskúma správny súd. Vykonávanie práv s cieľom dať podanie na súd nemusí samé osebe žiadateľovi spôsobiť žiadne nepriaznivé dôsledky vrátane dôsledkov, ktoré patria do pôsobnosti súkromného práva.

Občan môže v občianskoprávnom konaní žiadať o náhradu škôd spôsobených akoukoľvek osobou, ak táto osoba okrem iného porušila predpisy týkajúce sa environmentálnych otázok a spôsobila tak škodu navrhovateľovi. Verejné orgány konajúce v mene štátu môžu žiadať o náhradu škôd spôsobených na životnom prostredí.

Občania, ktorí majú informácie o trestných činoch pravdepodobne spôsobujúcich škody na životnom prostredí, by mali informovať akéhokoľvek úradníka alebo inštitúciu, ktorý je splnomocnený viesť trestnoprávne konanie (políciu, prokuratúru).

Účelový výber jurisdikcie nie je povolený na správnych súdoch. V občianskoprávných prípadoch existuje možnosť vybrať si súd: Návrh na začatie konania na súde sa v zásade podáva v súlade s miestom pobytu odporcu (v prípade fyzickej osoby) alebo

adresou sídla odporcu (v prípade právnických osôb); Občiansky súdny poriadok však v určitých prípadoch zabezpečuje alternatívnu jurisdikciu v súlade s výberom žalujúcej strany alebo v súlade so zmluvnými podmienkami, ak také existujú (pozri územnú jurisdikciu). http://ec.europa.eu/civiljustice/jurisdiction_courts/jurisdiction_courts_lat_en.htm#B.II.

Ak sa proti správny rozhodnutiam podáva odvolanie na správnom súde, osoba môže požadovať:

- 1) alebo jeho vyhlásenie za neplatné (úplne alebo čiastočne) alebo jeho vyhlásenie za protizákonné sporné rozhodnutie; Ak je odvolanie úspešné, súd takisto môže v prípade potreby zaviazat' správnu inštitúciu zjednat' nápravu dôsledkov tohto správneho rozhodnutia;
- 2) vyhlásiť už vykonané skutočné skutky alebo skutky plánované do budúcnosti za protizákonné a zjednat' nápravu ich dôsledkov;
- 3) zaviazat' správnu inštitúciu k vydaniu kladného rozhodnutia;
- 4) za existujúce alebo neexistujúce určité sporné právne vzťahy;
- 5) zaviazat' k podpisu verejnej zmluvy, zrušeniu takejto zmluvy, splneniu povinností vyplývajúcich z takejto zmluvy alebo vyhláseniu splnenia jej povinností.

Možné je odvolať sa proti porušeniu procesných pravidiel, dokonca aj vtedy, ak je žiadateľ spokojný s právoplatným rozhodnutím, ale v tomto konkrétnom prípade musí osoba preukázať podstatné porušenie svojich práv, ktoré by obstálo pred súdom.

Ak sa osoba domnieva, že správne rozhodnutie, konanie alebo opomenutie spôsobilo finančnú stratu alebo osobnú ujmu (vrátane morálnej ujmy), môže žiadať o primeranú náhradu na správnom súde. Nárok možno zahrnúť do písomného odvolania proti správny rozhodnutiu alebo, ak náhrada nebola uplatnená zároveň s odvolaním proti správny rozhodnutiu, je možné predložiť samostatný nárok o náhradu po vynesení právoplatného rozsudku o protizákonnosti rozhodnutia (konania).

Správny súd môže zrušiť rozhodnutie, voči ktorému bolo podané odvolanie (úplne alebo čiastočne), ale nemá právomoc zmeniť obsah rozhodnutia na vlastnú zodpovednosť, napríklad zmeniť podmienky stavebného povolenia. V určitých prípadoch môže zákon splnomocniť súd, aby zmenil rozhodnutie, proti ktorému bolo podané odvolanie, ale v environmentálnych právnych predpisoch takéto ustanovenia nie sú.

Environmentálne prípady sa posudzujú podľa rovnakých procesných pravidiel ako ostatné správne veci. Niektoré normatívne akty týkajúce sa otázok životného prostredia však predpisujú konkrétne pravidlá na podanie odvolania proti niektorým rozhodnutiam v oblasti životného prostredia. Občania sa môžu napríklad odvolať proti podmienkam povolenia na znečisťujúce činnosti počas celej doby jeho platnosti, čo sa výrazne odlišuje od všeobecného pravidla odvolať sa proti akémukoľvek rozhodnutiu do jedného mesiaca od dátumu jeho nadobudnutia účinnosti.

Správny súd preskúma veci výlučne v rámci hraníc stanovených žiadateľom. Súd nesmie zmeniť nárok ani preskúmať rozhodnutia, voči ktorým žiadateľ z vlastnej iniciatívy nepodal písomné odvolanie. Súd však v rámci týchto formálnych hraníc môže preskúmať rozhodnutia v úplnosti: overenie skutkového základu vydania konkrétneho rozhodnutia a správne uplatnenie zákona patrí podľa zásady objektívneho vyšetrovania do právomoci súdu. Súd takisto môže z vlastnej iniciatívy predložiť žiadosť Ústavnému súdu alebo požiadať Súdny dvor Európskej únie o vydanie prejudiciálneho rozhodnutia.

Súd môže prijať tzv. dodatočné rozhodnutie, ak počas rozhodovania o veci zistí skutočnosti o pravdepodobnom porušení zákona, ktoré počas prejednávania danej veci nebolo priamo preskúmané. Takéto rozhodnutie sa potom adresuje zodpovednej inštitúcii alebo prokuratúre. Súdny niekedy využívajú dodatočné rozhodnutia na informovanie parlamentu alebo výkonnej moci (ministerstiev, vlády) o absencii právnych predpisov alebo iných otázkach, ktoré je potrebné vyriešiť legislatívnou cestou.

III. Prístup k informáciám

Každá osoba, ktorá štátny orgán požiadala o informácie o životnom prostredí a domnieva sa, že žiadosť o informácie bola ignorovaná alebo zamietnutá (čiastočne alebo úplne), alebo nebola náležite zodpovedaná či došlo k inému porušeniu práv na informácie o životnom prostredí, je oprávnená odvolať sa proti takémuto opomenutiu na správny súd.

Ak orgán odmietne poskytnúť požadované informácie, mal by poskytnúť písomné dôvody tohto rozhodnutia a uvedie informácie o nápravných prostriedkoch v danej situácii, t. j. ktorej inštitúcii a v akej časovej lehote môže dotknutá osoba predložiť odvolanie.

Podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám je možné sa voči odpovedi inštitúcie alebo neposkytnutiu žiadnej odpovede odvolať u nadradenej správnej inštitúcie a následne na obvodný správny súd.

Odvolanie by sa malo predložiť v lehote jedného mesiaca od vydania odpovede alebo v lehote jedného roka v prípadoch, ak odpoveď nebola poskytnutá vôbec alebo ak postup na podanie odvolania nebolo vysvetlený v písomnej odpovedi. Ak existuje nadradená správna inštitúcia, podanie odvolania tejto inštitúcii je povinné. Odvolanie by malo byť podané písomnou alebo ústnou

formou inštitúcií, ktorá poskytla (alebo mala povinnosť poskytnúť) odpoveď. Ak je žiadosť podaná ústnou formou, dotknutá inštitúcia okamžite vypracuje jej písomné znenie a žiadateľ ho podpíše. Takáto žiadosť bude postúpená nadradenej inštitúcii na preskúmanie. Ak takáto inštitúcia neexistuje alebo je ňou vláda, voči odpovedi (alebo neposkytnutiu žiadnej odpovede) je možné okamžite podať odvolanie na obvodnom správnom súde.

Odvolanie možno takisto podať elektronickou cestou prostredníctvom e-mailu, ale v takomto prípade musí byť podpísaná elektronickým podpisom.

Úradný poplatok 20 LVL (ca. 29 EUR) sa musí zaplatiť pred podaním odvolania na obvodnom správnom súde. Platbu je možné uskutočniť v banke. Súd pri zohľadnení finančnej situácie fyzickej osoby môže výšku tohto poplatku znížiť alebo dotknutú osobu od jeho zaplataenia oslobodiť.

Každá osoba má právo zúčastniť sa na konaní s pomocou zástupcu alebo prostredníctvom zástupcu. Pravidlá v prípade povinnosti používať právne poradenstvo v súdnom konaní (vrátane kasačného konania) neexistujú.

Počas preskúmania veci súd v prípade potreby má prístup k informáciám, ktorých dostupnosť je predmetom sporu.

Súd zaviazá inštitúciu, aby sprístupnila požadované informácie žiadateľovi, ak by nepovažoval dôvody inštitúcie na zamietnutie za dostatočne opodstatnené. Ak existuje dôvod na obmedzenie prístupu k určitej časti požadovaných informácií, inštitúcia bude napriek tomu mať povinnosť poskytnúť tie časti informácií, ktoré je možné sprístupniť.

IV. Prístup k spravodlivosti za účasti verejnosti

Preskúmanie záležitostí životného prostredia v správnych inštitúciách sa vykonáva podľa rovnakých procesných pravidiel ako v ostatných správnych veciach. Zákon o správnom konaní upravuje konanie zohľadňujúc výnimky a rozdielne pravidlá uvedené v zákone o ochrane životného prostredia alebo osobitných normatívnych aktoch týkajúcich sa záležitostí životného prostredia, napríklad zákone o posúdení vplyvov na životné prostredie.

Konania v správnych inštitúciách sa vedú v lotyšskom jazyku s možnými výnimkami na podanie žiadosti v cudzom jazyku len v núdzových situáciách.

Správne konania sú bezplatné, okrem výnimiek predpísaných zákonom. Ak inštitúcia (alebo následne súd) zistí, že osoba (adresát rozhodnutia, len fyzická osoba) je v zložitej finančnej situácii a že konkrétna správna záležitosť je zložitá, môže prijať rozhodnutie, aby odmena zástupcu tejto osoby v rámci regulovaných systémov, sa zaplatí zo štátneho rozpočtu.

Právo zúčastniť sa na správnom konaní je priznané fyzickým a právnickým osobám (vrátane mimovládnych organizácií), ako aj združeniam takýchto osôb. Osoba má právo zúčastniť sa na konaní osobne, s pomocou zástupcu alebo prostredníctvom zástupcu.

Zhromaždenie všetkých relevantných informácií k prípadu je povinnosťou príslušnej správnej inštitúcie. Od osoby sa však vyžaduje, aby predložila informácie a dôkazy, ktorými disponuje.

Účastníci správneho konania majú právo byť oboznámení s dokumentmi spisu a právo byť riadne vypočutí orgánom prijímajúcim rozhodnutie. V záležitostiach životného prostredia sú tieto procesné práva upravené podrobnými procesnými pravidlami v zákone o ochrane životného prostredia (pre záležitosti životného prostredia celkovo) a iných normatívnych aktoch, ktoré sa týkajú osobitných otázok práva v oblasti životného prostredia, napríklad postupu posúdenia vplyvov na životné prostredie.

Vo všeobecnosti musia správne inštitúcie prípady rozhodnúť v lehote jedného mesiaca od doručenia žiadosti osoby. Je však potrebné poznamenať, že viaceré normatívne akty týkajúce sa životného prostredia môžu stanoviť rozdielne lehoty. Inštitúcia môže predĺžiť lehotu, ak je to nevyhnutné na vynesenie správneho právoplatného rozhodnutia. V núdzových prípadoch môže osoba od inštitúcie požadovať, aby rozhodnutie vydala bezodkladne.

Ak sa osoba domnieva, že rozhodnutie správnej inštitúcie protiprávne alebo inak nevyhovujúce, proti rozhodnutiu môžu podať odvolanie u nadradenej správnej inštitúcie v lehote jedného mesiaca od nadobudnutia účinnosti rozhodnutia alebo v lehote jedného roka od nadobudnutia účinnosti rozhodnutia, ak informácie o postupoch, ktoré sa uplatňujú na opravné prostriedky neboli zahrnuté do písomného rozhodnutia. Odvolanie by sa malo predložiť v písomnej alebo ústnej forme inštitúcii, ktorá rozhodnutie vydala, a bude postúpená nadradenej inštitúcii na preskúmanie.

Odvolanie nadradenej správnej inštitúcie je povinné, s výnimkou prípadov, ak neexistuje nadradená inštitúcia alebo je ňou vláda. Súd zamietne prijať priame odvolania, ak osoba nepreukázala, či sa pokúsila predložiť odvolanie nadradenej inštitúcii.

Počas preskúmania prípadu súd posúdi procesnú a vecnú zákonnosť rozhodnutia.

Na základe procesnej zákonnosti súd môže zrušiť rozhodnutie, ak dospeje k záveru, že správna inštitúcia sa dopustila závažných procesných chýb. Pritom by sa malo osobitne dbať na tieto požiadavky:

1. či osobám priamo ovplyvneným rozhodnutím ako aj osobám, ktoré preukázali záujem o záležitosti životného prostredia, dostali príležitosť zúčastniť sa na rozhodovacom procese (t. j. či boli včas k dispozícii informácie o začatí rozhodovacieho procesu, či mali občania možnosť oboznámiť sa so spisom, či mali občania možnosť byť vypočutí inštitúciou, ktorá zahŕňa aj právo na poskytnutie informácií inštitúcii a vyjadriť svoj názor a návrhy);

2. či inštitúcia získala všetky potrebné informácie (či inštitúcia zistila všetky skutočnosti relevantné pre prípad, či zvažila a vyvážila záujmy rôznych osôb a skupín);

3. či inštitúcia poskytla dostatočné a jasné dôvody a právne dôvody (s odkazom na právne normy) rozhodnutia.

Na základe vecnej zákonnosti súd preskúma, či pri zohľadnení zistených skutočností bolo zákonné vydať sporné rozhodnutie. Napríklad, či je za určitých okolností dovolené vydať povolenie na prevádzkovanie zariadenia znečisťujúceho životné prostredie, ktorého vlastnosťou je vytváranie určitého množstva určitých emisií.

Ak žiadatelia odôvodnene pochybujú o vecných a technických zisteniach, súd môže tieto skutočnosti overiť. Vo väčšine prípadov sa tieto otázky pridelujú nezávislým znalcom; Náklady s tým spojené sú hradené zo štátneho rozpočtu. Účastníci konania takisto môžu predložiť svoje vlastné znalecké posudky.

Pri svojom preskúmaní je súd limitovaný len pri dvoch príležitostiach: ak inštitúcia disponovala tzv. diskrečnou právomocou (právomocou vybrať, ktoré z viac ako jedného právne správneho riešenia je to najlepšie), alebo ak inštitúcia predložila hodnotenie, ktoré svojou povahou patrí do jej právomoci a nie je ho možné napadnúť na súde.

Správny súd nebude skúmať odvolania proti normatívnym aktom, napríklad plány zonácie a územné plány miestnych samospráv. Tieto možno napadnúť na Ústavnom súde (pozri kapitolu II).

Od roku 2012 má správny súd právomoc preskúmať podrobné plány, ktoré v prípade potreby podrobne uvádzajú plány zonácie a územné plány (priestorové a miestne plány) miestnych samospráv na úrovni jednotlivých parciel, keďže sa považujú za správne rozhodnutia všeobecnej povahy. Proti podrobným plánom je možné podať odvolanie v lehote jedného mesiaca od úradného uverejnenia ich schválenia. Proti podrobným plánom sa môžu odvolať osoby dotknuté týmto plánom alebo osoby, ktorým bola znemožnená účasť na rozhodovacom procese zaručená spoločenskými právami, ako aj osoby, ktoré sú presvedčené, že plán nespĺňa požiadavky zákona vzhľadom na životné prostredie, poškodzuje životné prostredie alebo predstavuje hrozbu poškodenia životného prostredia. Písomné odvolanie s uvedením námietok a so všetkými dostupnými dôkazmi by malo byť podané na obvodnom správnom súde. Súd takisto môže z vlastnej iniciatívy zhromaždiť dôkazy potrebné na rozhodnutie veci vrátane znaleckých posudkov. O veciach sa rozhoduje v písomnom konaní. Súd však uskutoční ústne vypočutia, ako o tom rozhodne, alebo ak o ústne vypočutie požiada žiadateľ, tretia osoba zapojená do konania alebo právnické osoby s právom obhajovať práva a legálne záujmy fyzických osôb. Správna inštitúcia (odporca) nemá právo namietat' voči písomnému konaniu.

V rámci konania o posúdení vplyvov na životné prostredie (EIA) môže správny súd preskúmať predbežné rozhodnutia EIA. Proti rozhodnutiu, ktoré vyhlási EIA za potrebné, sa môže odvolať osoba, ktorá plánuje uskutočniť plánovanú činnosť. Voči rozhodnutiu, ktoré EIA vyhlási za nepotrebné, nie je možné sa bezodkladne odvolať na súde, ale môže sa preskúmať počas preskúmania aktu, ktorý plánovaný projekt povolil (napríklad stavebného povolenia).

Súd nemôže samostatne preskúmať rozhodnutia o určení rozsahu pôsobnosti EIA a stanoviská príslušných orgánov, pokiaľ ide o vyhlásenie EIA (konečné rozhodnutie EIA). Súd však môže preskúmať právoplatné povolenie zamýšľanej činnosti a v tomto rámci môže preskúmať námietky voči konaniu EIA a právoplatnému rozhodnutiu EIA.

Súd prehodnotí procesnú aj vecnú zákonnosť rozhodnutí EIA:

1. či boli dodržané základné procesné pravidlá vzhľadom na dotknuté osoby a osoby so záujmom v oblasti životného prostredia, s osobitným dôrazom na prístup k informáciám o životnom prostredí a práva zúčastňovať sa na rozhodovacom procese vrátane možnosti predložiť informácie, vyjadriť stanoviská a návrhy, a uspokojivo vážny postoj inštitúcie na tieto názory a návrhy;

2. či EIA bolo vykonané spôsobom, ktorý zabezpečuje uspokojivo zhromaždiť všetky relevantné informácie o možných vplyvoch zamýšľanej činnosti na životné prostredie;

3. či právoplatné rozhodnutie EIA je založené na správnych zisteniach a či predkladá uspokojivé a jednoznačné písomné dôvody.

Súd nemôže namiesto správnej inštitúcie rozhodnúť a vyhlásiť svoje vlastné vyjadrenia k vplyvom zamýšľanej činnosti. Súd však môže odhaliť vecné nedostatky alebo nedostatky v odôvodneniach, ktoré spôsobili alebo mohli spôsobiť prijatie chybné právoplatného rozhodnutia.

V záujme legitímnosti nárokov pred správnym súdom, pokiaľ ide o záležitosti súvisiace s právoplatným rozhodnutím, by osoba mala poukázať na porušenie jej práv (napr. údajné porušenie vlastníckych práv) alebo environmentálneho záujmu. Osoba, ktorá

podáva odvolanie v záujme ochrany životného prostredia, by mala vysvetliť dôvody, prečo sa domnieva, že povolenie zamýšľanej činnosti, pravdepodobne v dôsledku nesprávneho konania EIA, nie je v súlade s environmentálnym právom alebo predstavuje hrozbu poškodenia životného prostredia alebo ho poškodzuje.

Ak sa odvolanie podáva u nadradenej správnej inštitúcie alebo na správnom súde, v zásade to má na rozhodnutie, ktoré je predmetom odvolania, odkladný účinok. To znamená, že je zakázané začať vykonávať zamýšľanú činnosť, začať stavebné práce alebo vydať nové rozhodnutia vychádzajúce z napadnutého rozhodnutia. Zákon o posúdení vplyvov na životné prostredie v tejto súvislosti neposkytuje žiadne výnimky. Osoba, ktorá chce začať zamýšľanú (teraz pozastavenú) činnosť, má právo požiadať o znovunadobudnutie účinnosti rozhodnutia. Súd rozhodne o predbežnej ochrane, pričom zohľadní zákonnosť rozhodnutia (v zrýchlenom konaní, a bez toho, aby bol dotknutý právoplatný rozsudok) aj pravdepodobné poškodenie príslušných záujmov vrátane environmentálnych záujmov.

Správny súd môže preskúmať povolenia na vykonávanie priemyselných a poľnohospodárskych činností spôsobujúcich vysokú úroveň znečistenia (rozhodnutia IPPC). Akákoľvek osoba (fyzická, právnická, mimovládna organizácia) sa môže odvolať proti takémuto rozhodnutiu na súde. Odvolanie sa môže okrem iného podať, ak sa osoba domnieva, že je porušené jej právo na informácie o životnom prostredí alebo právo zúčastňovať sa rozhodovacím procese.

Odvolanie by sa malo predložiť nadradenému orgánu (Štátnemu úradu životného prostredia). Písomné odvolanie s uvedením námietok a so všetkými dostupnými dôkazmi sa môže následne podať na obvodnom správnom súde. Súd takisto môže z vlastnej iniciatívy zhromaždiť dôkazy potrebné na rozhodnutie veci vrátane znaleckých posudkov. Súd rozhodne vec v písomnom konaní, s výnimkou prípadov, ak účastníci konania (okrem správnej inštitúcie, odporcu) požiadali o ústne konanie.

Súd preskúma, či bolo povolenie vydané v súlade so záväznými procesnými pravidlami, medzi ktoré patrí prístup osôb so záujmom k všetkým a jasne relevantné informácie, ako aj osoby, ktoré majú záujem podať námietky, návrhy, ako aj dôkaz, že inštitúcia zohľadnila ich námietky a návrhy.

Je vecou súdu, či overí skutočnosti oprávňujúce vydanie povolenia, napríklad môže súd overiť údaje o plánovanej priemyselnej činnosti, charakteristiky priemyselných zariadení a údaje o existujúcich environmentálnych podmienkach.

Na podanie odvolania na správnom súde nie je nevyhnutné, aby sa žiadateľ zúčastnil na fáze verejnej konzultácie postupu IPPC alebo vyjadril pripomienky počas verejnej konzultácie.

Odvolanie u nadradenej správnej inštitúcie alebo na správnom súde má v zásade odkladný účinok na povolenie IPPC, t. j. nie je dovolené začať prevádzkovanie zariadenia znečisťujúceho životné prostredie, pokiaľ súd neobnoví účinnosť povolenia. Tieto pravidlá sa uplatňujú, ak žiadateľ podal odvolanie v lehote jedného mesiaca od dátumu nadobudnutia účinnosti rozhodnutia.

Pokiaľ však ide o povolenia na činnosti znečisťujúce životné prostredie, ktoré si vyžadujú povolenie kategórie A alebo B, existuje tu výnimka. Podľa zákona o znečisťovaní môže ktorákoľvek osoba podať odvolanie s ohľadom na podmienky povolenia kedykoľvek počas účinnosti príslušného povolenia. Tento druh odvolania je povolený, ak činnosť spôsobujúca znečistenie môže výrazne negatívne vplyvať na ľudské zdravie alebo životné prostredie, alebo na kvalitatívne ciele v oblasti životného prostredia stanovené v environmentálnom práve či na iné požiadavky normatívnych aktov. V tomto prípade odvolanie proti rozhodnutiu nespôsobí odklad účinnosti povolenia.

V. Prístup k spravodlivosti proti konaniu alebo opomenutiu

Ak sa osoba domnieva, že akákoľvek iná súkromná osoba alebo právnická osoba predstavuje hrozbu poškodenia alebo poškodzuje životné prostredie, nemôže podať návrh na začatie konania na občianskom súde ani podať odvolanie proti jej krokom na správnom súde. Táto osoba môže žiadať o náhradu škôd za ujmu spôsobenú jej osobe, ale nemôže žiadať o náhradu škôd za ujmu spôsobenú životnému prostrediu ako takému. Ak sa preto osoba domnieva, že akákoľvek iná osoba s jej plánovanou alebo realizovanou činnosťou predstavuje hrozbu poškodenia alebo poškodzuje životné prostredie, môže konať týmito spôsobmi:

1 Ak sa údajne nebezpečná činnosť vykonáva v súlade s rozhodnutím správnej inštitúcie, táto osoba môže podať odvolanie proti rozhodnutiu u nadradenej správnej inštitúcie a následne na správnom súde, alebo

2 dať podanie na správnej inštitúcii zodpovednej za ochranu životného prostredia a presadiť náležité opatrenia na prerušenie škôd spôsobovaných životnému prostrediu. Ak príslušná správna inštitúcia odmietne konať, proti jej rozhodnutiam alebo opomenutiam je možné sa odvolať u nadradenej správnej inštitúcie a následne na správnom súde. V takomto prípade môže osoba od súdu požadovať, aby zaviazal príslušnú inštitúciu prijať rozhodnutie zamerané na ochranu životného prostredia. Ak napríklad jednotlivec protizákonne, bez predchádzajúceho povolenia, vybudoval cestu v chránenej prírodnej oblasti, osoba môže od príslušnej správnej inštitúcie požadovať, aby túto osobu zaviazala zbúrať stavbu, obnoviť predchádzajúci stav a vynahradiť škodu spôsobenú životnému prostrediu.

Štátny úrad životného prostredia je príslušnou inštitúciou, ktorá vykonáva štátnu kontrolu ochrany životného prostredia a využívania prírodných zdrojov. Svoje povinnosti si plní prostredníctvom 8 územne umiestnených regionálnych environmentálnych komôr, ako aj Správou morských a vnútrozemských vôd a Strediskom bezpečnosti radiácie.

Proti rozhodnutiam regionálnych environmentálnych komôr je v zásade možné podať odvolanie u nadradenej správnej inštitúcie, ktorou vo väčšine prípadov je Štátny úrad životného prostredia.

Osoba môže svoju sťažnosť predložiť správnej inštitúcii v písomnej aj ústnej podobe. Úradník inštitúcie ústne sťažnosti ihneď zapíše. Písomné odvolania a sťažnosti podpísané elektronickým podpisom možno takisto zaslať e-mailom.

Ak osoba nie je spokojná s rozhodnutím alebo opomenutím príslušnej inštitúcie, odvolať sa môže u nadradenej správnej inštitúcie. Odvolanie by sa malo podať inštitúcii, ktorá vydala (alebo mala povinnosť vydať) rozhodnutie, ktorého sa sťažnosť týka. Odvolanie sa postúpi nadradenej inštitúcii na preskúmanie. Odvolanie u nadradenej správnej inštitúcie je povinné pred podaním odvolania na správnom súde.

Ak je odvolanie na správnom súde odôvodnené environmentálnym záujmom, postačuje na to, aby obstálo pred súdom. Písomné odvolanie s uvedením námietok by sa malo predložiť obvodnému správnomu súdu spolu so všetkými dostupnými dôkazmi v prílohe.

VI. Iné prostriedky prístupu k spravodlivosti

Popri správnom a súdnom preskúmaní rozhodnutí alebo opomenutí správnych inštitúcií existujú aj iné prostriedky nápravy, ktoré sú k dispozícii v záležitostiach životného prostredia.

Ochrana ľudských práv vrátane práva na život v priaznivom životnom prostredí patrí do právomoci ombudsmana (Tiesībsargs). Ombudsman môže:

- 1) preskúmať žiadosti a návrhy súkromných osôb, vyšetrovať okolnosti;
- 2) požadovať, aby inštitúcie objasnili potrebné okolnosti záležitosti a informovali ho o tom;
- 3) okamžite po alebo po preskúmaní inštitúcii poskytnúť odporúčania a stanoviská vzhľadom na zákonnosť a účinnosť jej činností, ako aj dodržiavanie zásady dobrej správy vecí verejných;
- 4) v rámci zákona riešiť spory medzi súkromnými osobami a inštitúciami, ako aj spory v oblasti ľudských práv medzi jednotlivcami;
- 5) uľahčiť urovanie sporu medzi stranami sporu;
- 6) pri riešení sporov poskytovať stanoviská a odporúčania súkromným osobám, pokiaľ ide o predchádzanie porušovaniu ľudských práv;
- 7) poskytovať parlamentu, vláde, miestnym samosprávam alebo iným inštitúciam odporúčania o vydávaní právnych predpisov alebo ich zmenách;
- 8) poskytovať osobám konzultácie, pokiaľ ide o otázky ľudských práv;
- 9) vykonávať výskum a analýzu situácie v oblasti ľudských práv, ako aj poskytovať stanoviská vzhľadom na aktuálne otázky ľudských práv.

Prokuratúre sú zverené právomoci v oblasti dohľadu, t. j. prokurátorovou povinnosťou je prijímať opatrenia požadované na účely ochrany práv a zákonných záujmov osôb a štátu. Medzi ne môžu patriť aj záujmy v oblasti ochrany životného prostredia. K opatreniam prijatým prokurátorom môže byť začatie trestného vyšetrovania, ale aj iné prostriedky, aby mohol konať. Prokurátor môže:

- 1) vydať upozornenie osobám, ak ich kroky poukazujú na možnosť porušenia zákona;
- 2) podať námietku vláde, ministerstvám a iným správnym inštitúciam, inštitúciam miestnej samosprávy, inšpekciám a štátnym službám, podnikom, inštitúciam, organizáciám a úradníkom, ak ich rozhodnutia nie sú v súlade so zákonom; konkrétna inštitúcia alebo úradník musí prokurátorovi oznámiť výsledok námietky v lehote 10 dní. Prokurátor môže na súde podať návrh na začatie konania, ak jeho námietka bola bez odôvodnenia zamietnutá alebo na ňu nebola poskytnutá žiadna odpoveď;
- 3) predložiť písomné podanie príslušnému podniku, orgánu, organizácii, úradníkovi alebo osobe, ak je to nevyhnutné na prerušenie nelegálnej činnosti, zjednať nápravu dôsledkov takejto činnosti alebo predísť porušeniu zákona; ak požiadavky vyjadrené v podaní neboli splnené alebo nebola poskytnutá odpoveď na podanie, prokurátor je oprávnený podať na súd alebo inú zodpovednú inštitúciu žiadosť o zavedenie príslušných opatrení na splnenie záväzkov.

V Lotyšsku neexistujú možnosti súkromnej žaloby. Osoba musí svoje obavy z pravdepodobného trestného činu predložiť polícii alebo prokuratúre.

VII. Aktívna legitímácia

Aktívna legitímácia	Správne konanie	Súdne konanie
Jednotlivci	environmentálny záujem	environmentálny záujem
MVO	rovnaký	rovnaký
Iné právnické osoby	rovnaký	rovnaký
Ad hoc skupiny	rovnaký	rovnaký
Zahraničné MVO	rovnaký	rovnaký
Všetky ostatné#_ftn1	nie	nie

Každý má právo podať sťažnosť zodpovednej správnej inštitúcii alebo odvolanie na správnom súde v záležitostiach životného prostredia bez akýchkoľvek iných konkrétnych podmienok, t. j. sťažnosť možno podať, ak sa osoba domnieva, že správne rozhodnutie alebo skutočné opatrenie, ako aj opomenutie, porušuje zákon chrániaci životné prostredie a prírodu, alebo môže predstavovať hrozbu poškodenia životného prostredia alebo ho poškodzujú.

Právo zúčastňovať sa na správnych konaniach alebo súdnych konaniach je priznané rovnakým spôsobom všetkým osobám: Fyzickým a právnickým osobám (vrátane mimovládnych organizácií, domácich alebo zahraničných, rôzneho druhu; politických strán, obchodných organizácií), ako aj združeniam osôb, ak takéto združenia preukážu dostatočnú organizačnú jednotu na dosiahnutie určitých cieľov. Štátne a obecné inštitúcie v zásade nemôžu podávať odvolania navzájom alebo proti správne mu súdu. Povolené to je len za výnimočných okolností, ak rozhodnutia alebo opomenutia správnej inštitúcie majú vplyv na štát alebo obec ako na ktorúkoľvek inú (súkromnú) osobu.

Tento široký prístup k právu na podanie sťažností a podanie odvolania je priznaný rovnako v prípade všetkých druhov environmentálnych otázok vrátane záležitostí súvisiacich s posúdením vplyvov na životné prostredie alebo postupov udeľovania povolení IPPC.

Právo podať sťažnosti a odvolania čisto v záujmoch životného prostredia je jedinou výnimkou, v prípade ktorej je povolené tzv. actio popularis (právo na obranu spoločných záujmov) u správnych inštitúcií a na súde. V prípade akéhokoľvek iného druhu právnych sporov musí osoba dokázať porušenie jej vlastných subjektívnych práv, aby mohla mať právo podať sťažnosť alebo odvolanie na súde.

Podľa článku 29 zákona o správnom konaní majú verejné orgány v prípadoch stanovených zákonom právo podať u správnej inštitúcie sťažnosť alebo odvolanie na súde s cieľom hájiť práva a legálne záujmy súkromných osôb. K tomu môže patriť právo súkromnej osoby žiť v priaznivom životnom prostredí.

Podľa zákona o ombudsmanovi má po zistení porušenia zákona ombudsman právo hájiť práva a záujmy súkromnej osoby na súde, ak si to vyžaduje verejný záujem.

Podľa zákona o prokuratúre takisto majú prokurátori právo podať odvolanie na súde, ak ostatné opatrenia, t. j. upozornenie alebo námietka či podanie (pozri kapitolu VI) neboli úspešné.

VIII. Právne zastúpenie

Ktorákoľvek osoba sa spravidla môže obrátiť na správnu inštitúciu alebo súd osobne bez povinnosti využiť právne zastupovanie. Pri zohľadnení skutočnosti, že správny súd je viazaný zásadou objektívneho vyšetrovania môže súd takisto z vlastnej iniciatívy objasniť akékoľvek pravdepodobné nezrovnalosti v písomnom konaní alebo požiadať účastníkov a ostatné osoby, aby predložili potrebné dôkazy. Pre osoby brániace svoje práva alebo záujmy životného prostredia na správnom súde to predstavuje značné urýchlenie konania. Napriek tomu môže osoba angažovať inú osobu, právnik alebo hociktorú inú osobu, ako svojho zástupcu a /alebo právneho poradcu v správnom alebo súdnom konaní. Neexistujú žiadne pravidlá, pokiaľ ide o povinnosť využiť právne poradenstvo v súdnom konaní na správnom súde, dokonca ani na Najvyššom súde.

Osoba, ktorá potrebuje právne poradenstvo, sa môže spojiť s členmi komory advokátov (súdnyimi právnymi zástupcami), ako aj inými právnikmi. Títo môžu poskytnúť právne konzultácie, pripraviť právne dokumenty alebo vykonať iné právne činnosti.

Lotyšská pobočka Transparency International Delna poskytuje právnu pomoc občanom v záležitostiach týkajúcich sa výstavby a využitia územia. Delna je ochotná zaoberať sa prípadom v situáciách, ak je prípad vecou verejného významu, t. j. ak bola životnému prostrediu spôsobená značná škoda alebo mu môže byť spôsobená, alebo ak prípad slúži ako precedens a prispieva k zdokonaleniu práva alebo právnej praxe.

IX. Dôkazy

Ak osoba podá odvolanie proti konkrétnemu správne rozhodnutiu na súde, k písomnému odvolaniu by mali byť priložené všetky dôkazy, ktoré má žiadateľ k dispozícii a ktoré odôvodňujú žiadateľove námietky. Správna inštitúcia (odporca) na druhej strane priloží svoje vysvetlenia všetkých dôkazov potrebných na odôvodnenie rozhodnutia inštitúcie. Účastníci konania môžu súd požiadať o zhromaždenie iných dôkazov vrátane ústnych svedectiev a znaleckých posudkov. Je vecou súdu požadovať dôkazy z vlastnej iniciatívy, keďže súd je viazaný zásadou objektívneho vyšetrovania a je povinnosťou súdu posúdiť zákonnosť napadnutého správneho rozhodnutia. Účastníci konania môžu takisto predložiť nové dôkazy počas súdneho konania na Súde prvého stupňa alebo dokonca na odvolacom súde. Súd na kasačnom stupni (Najvyšší súd) neprijíma nové dôkazy, keďže jeho úlohou je len preskúmať právne otázky.

Správny súd môže prijať a posúdiť všetky druhy dôkazov:

Svedectvá svedkov; 1)

2 dokumentačné dôkazy (vrátane písomných dokumentov, zvukového, video a digitálne materiálu);

Vecné dôkazy; 3)

4 Znalecké posudky (zvyčajne vypracované počas súdneho konania znalcami, ktorých vybral súd).

Osobitný prostriedok na získanie informácií – súd môže vypočuť názor tzv. priateľa súdu (amicus curiae): akékoľvek združenie považované za subjekt zastupujúci záujmy najmä v konkrétnej oblasti a schopné poskytnúť fundované stanovisko, môže súd požiadať, aby mohlo vyjadriť svoj názor na skutkové a právne okolnosti.

Súd môže odmietnuť prijať dôkazy, ktoré nie sú pre daný prípad relevantné. Pri posudzovaní prijatých a zákonných dôkazov súd dospeje k svojim záverom v súlade so svojim presvedčením, ktoré je založené na komplexne, úplne a objektívne overených dôkazoch a v súlade so sudcovským svedomím založeným na zákonoch logiky, zisteniach vedy a zásadách spravodlivosti.

Ak majú účastníci súdneho konania odôvodnené pochybnosti o faktoch, na ktorých je napadnuté správne rozhodnutie založené, môžu súd požiadať, aby nariadil znalecké preskúmanie. Ak bude súd presvedčený o nevyhnutnosti znaleckého preskúmania, vyberie jedného alebo viacerých znalcov, pričom zohľadní názory účastníkov konania. Účastníci majú právo navrhnúť otázky, ktoré si podľa ich názoru vyžadujú stanovisko znalca, ale otázky určí napokon súd.

Súd posúdi znalecké posudky rovnako ako ostatné dôkazy: Súd nie je viazaný stanoviskom znalca, ale môže dospieť k svojim vlastným záverom po posúdení vierohodnosti stanoviska. V rozsudku je súd povinný stanoviť dôvody, prečo boli uprednostnené určité dôkazy v porovnaní s inými a prečo boli určité fakty uznané za preukázané a iné fakty za nepreukázané.

Súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého X.

Ak je proti správne rozhodnutiu podané odvolanie na správnom súde, návrh na začatie konania podaný na súde má v zásade odkladný účinok, t. j. vykonávanie správneho aktu je pozastavené odo dňa podania žiadosti. Ak napríklad osoba podá návrh na začatie konania proti stavebnému povoleniu, stavba spornej budovy nie je povolená.

Zákon o správnom konaní však stanovuje viacero výnimiek, kedy môže byť napadnuté správne rozhodnutie vykonané napriek odvolaniu na súde. Možno uviesť tieto hlavné výnimky:

1 správny akt ukladá povinnosť zaplatiť daň, poplatky alebo inú platbu do rozpočtu štátu alebo miestnej samosprávy, s výnimkou pokút;

2 iné zákony stanovujú, napríklad, ak osoba podala odvolanie proti podmienkam povolenia na znečisťujúce činnosti po uplynutí všeobecnej lehoty jedného mesiaca na podanie odvolania proti správny rozhodnutiam, odvolanie nepozastaví vykonanie povolenia;

3), inštitúcia uvedením dôvodov naliehavosti vykonania vzhľadom na konkrétnu záležitosť výhradne stanovila v správnom akte, že sa vykoná bezodkladne; alebo

4 správny akt polície, pohraničnej stráže, národnej gardy, hasičského zboru alebo iných úradníkov oprávnených podľa zákona je vydaný s cieľom bezodkladne zabrániť priamemu nebezpečenstvu pre bezpečnosť štátu, verejný poriadok či život, zdravie alebo majetok osôb;

5 napadnutý správny akt stanovuje, mení alebo ukončuje právne vzťahy inštitúcie s úradníkom;

6 Napadnuté rozhodnutie je všeobecnej povahy, napríklad obmedzuje využívanie obecnej cesty;

7 napadnutý správny akt ruší alebo pozastavuje licenciu alebo iné osobitné povolenie.

Účastníci konania môžu súd požiadať o predbežnú ochranu:

1) ak odvolanie malo odkladný účinok, adresát napadnutého rozhodnutia môže súd požiadať o obnovenie funkčného účinku (vykonávania) rozhodnutia, napríklad povoliť začatie stavebných práv alebo prevádzku elektrárne;

2) ak odvolanie doteraz nemalo odkladný účinok, osoba, ktorá podáva návrh na začatie konania proti rozhodnutiu, môže súd požiadať o pozastavenie funkčnosti napadnutého rozhodnutia.

V hociktorom z uvedených prípadov súd rozhodne o predbežnej ochrane, pričom zohľadní zákonnosť rozhodnutia (v zrýchlenom konaní, a bez toho, aby bol dotknutý právoplatný rozsudok) aj pravdepodobné poškodenie príslušných záujmov.

Ak existuje dôvod domnievať sa, že napadnutý správny akt alebo dôsledky neprijatím správneho aktu môžu spôsobiť významnú ujmu alebo škody, prevencia alebo kompenzácia ktorých by sa značne zaťažene alebo by si vyžadovala neprimerané zdroje, a ak preskúmanie informácií, ktoré má k dispozícii Súdny dvor vyplýva, že napadnutý akt je prima facie nezákonný, súd môže podľa odôvodnenej žiadosti žiadateľa prijať rozhodnutie o súdnom príkaze ukladajúcom povinnosť zdržať sa. Súd môže ako súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa konania vydať:

1 súdne rozhodnutie, ktoré pred vydaním rozsudku súdom nahrádza požadovaný správny akt alebo skutočný akt inštitúcie;

2 súdne rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť príslušnej inštitúcii vykonať konkrétne opatrenie v rámci stanovenej časovej lehoty alebo zakazuje konkrétne opatrenie;

3 súdne rozhodnutie, ktoré pozemkovému katastru zapísať obmedzenia na právo vlastníka nakladať s nehnuteľnosťou.

Všetky uvedené pravidlá sa takisto uplatňujú v environmentálnych prípadoch.

Účastníci konania môžu požiadať o súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa konania v ktorejkoľvek fáze konania, takisto na odvolacom stupni súdu a kasačnom stupni súdu, ak sa domnievajú, že je predbežná ochrana naliehavo potrebná. Žiadne formálne lehoty sa neuplatňujú. Vykonávanie práv s cieľom požiadať o predbežnú ochranu nemusí samé osebe spôsobiť žiadne nepriaznivé dôsledky vrátane dôsledkov, ktoré patria do pôsobnosti súkromného práva. Znamená to, že osoba nebude zodpovedná za finančnú stratu spôsobenú inej osobe rozhodnutím súdu.

Proti rozhodnutiu súdu v súvislosti so súdnym príkazom ukladajúcim povinnosť zdržať sa určitého konania je možné sa odvolať. Účastník konania takisto môže požiadať o nahradenie alebo odvolanie uložených prostriedkov súdneho príkazu ukladajúceho povinnosť zdržať sa určitého konania.

XI. O trovách

Správne konania v správnych inštitúciách sú bezplatné.

Ak osoba podá odvolanie na správnom súde, mala by do úvahy zobrať úradné poplatky.

V správnom aj súdnom konaní musí osoba uhradiť svoje vlastné náklady:

1) odmenu zástupcu alebo právneho poradcu (ak ho osoba angažovala); Ak správna inštitúcia (alebo následne súd) zistí, že osoba (adresát rozhodnutia, len fyzická osoba) je v zložitej finančnej situácii a že konkrétna správna záležitosť je zložitá, môže rozhodnúť, aby odmena zástupcu tejto osoby v rámci regulovaných systémov, sa zaplatí zo štátneho rozpočtu.

2) platba znalcom (ak osoba nejakého angažovala z vlastnej iniciatívy); štátny rozpočet uhradí odmenu zaplatenú len znalcom prideleným na základe rozhodnutia súdu.

Úradné poplatky. Pri podávaní odvolania na správnom súde prvého stupňa, žiadateľ by mal zaplatiť úradný poplatok vo výške 20 LVL (ca. 29 EUR). Úradný poplatok za odvolanie proti rozsudku prvostupňového súdu je 40 LVL (ca. 57 EUR). Kaucia za

podanie kasačnej sťažnosti na Najvyššom súde je 50 LVL (71 EUR) (uplatňuje sa od 1. marca 2013). Kaucia za žiadosť o súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania alebo za dodatočné sťažnosti týkajúce sa procesných rozhodnutí je 10 LVL (ca. 14 EUR). Kaucia za záležitosti de novo v súvislosti s novoobjavenými objavenými skutočnosťami je 10 LVL (ca. 14 EUR).

Výška úradného poplatku je rovnaká pre všetky kategórie správnych vecí. Výnimka existuje v prípade vecí žiadateľov o azyl, ktoré sú bezplatné. Súd pri zohľadnení finančnej situácie fyzickej osoby môže výšku tohto poplatku znížiť alebo dotknutú osobu od jeho zaplataenia oslobodiť.

Zákon o správnom konaní nepredpisuje žiadne ďalšie poplatky alebo kaucie.

Náklady na právnu pomoc alebo znalecké preskúmania nie sú upravené zákonom a závisia najmä od situácie na trhu, zložitosti prípadu alebo skutkových okolností preskúmaných znalcom.

Súd v rozsudku nariadi vrátenie úradného poplatku: ak bolo odvolanie proti správne rozhodnutiu alebo opomenutiu úspešné úplne alebo čiastočne, súd nariadi odporcovi (štátu alebo obci tohto štátu) vrátiť úradný poplatok navrhovateľovi; Ak odvolanie nebolo úspešné, navrhovateľovi sa úradný poplatok nevráti. Rovnaká zásada sa vzťahuje na kaucie: navrhovateľovi sa kaucia vráti, ak jeho kasačná sťažnosť (alebo žiadosť o súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania, dodatočnú sťažnosť alebo preskúmanie de novo) bola úspešná.

Rozhodnutie súdu o náhrade nákladov sa nevzťahuje na iné druhy výdavkov. Takže akékoľvek ďalšie výdavky, s výnimkou úradných poplatkov a kaucí, ktoré účastníkom vznikli, nie sú vrátené. Ak bolo však odvolanie proti správne rozhodnutiu úspešné, navrhovateľ následne môže od odporcu požadovať, aby mu nahradil všetky škody spôsobené nezákonným rozhodnutím, medzi ktoré môžu patriť predchádzajúce platby uhradené právne poradcovi alebo znalcom.

XII. Mechanizmy finančnej pomoci

Fyzická osoba, ktorá podáva odvolanie proti správne rozhodnutiu na správne súde môže požiadať:

- 1) na zníženie výšky úradného poplatku alebo o oslobodenie od povinnosti uhradiť poplatok. Súd zohľadní finančnú situáciu tejto osoby;
- 2) o odmenu pre svojho zástupcu. Ak súd zistí, že osoba (adresát rozhodnutia, len fyzická osoba) je v zložitej finančnej situácii a že konkrétna správna záležitosť je zložitá, môže rozhodnúť, aby odmena zástupcu tejto osoby bola uhradená zo štátneho rozpočtu v rámci regulovaných systémov.

Zákon o štátnej právnej pomoci zaručuje finančnú podporu zo štátneho rozpočtu na právnu pomoc v súdnych konaniach aj mimosúdnych urovnaniach sporov. Ide o samostatný mechanizmus právnej pomoci na občianskoprávne, trestnoprávne a správne záležitosti, ktorý riadi Správa právnej pomoci. Právna pomoc sa však poskytuje len na účely tých správnych záležitostí, ktoré sa týkajú udelenia azylu, pričom v záležitostiach životného prostredia nemôže byť poskytnutá žiadna štátom financovaná právna moc.

Niekedy je v správnych záležitostiach možné na individuálnom základe získať právnu pomoc pro bono. Ak by napríklad výsledok prípadu alebo výklad právnych ustanovení mohol mať podstatný význam, právnici sú niekedy ochotní poskytnúť bezplatné právne poradenstvo. Od roku 2010 štyri právnické firmy súhlasili s účasťou na projekte Sorosovej nadácie s cieľom poskytovať právne poradenstvo pro bono mimovládny organizáciám prostredníctvom Centra právneho poradenstva pro bono (tel.: + 371 67294646).
<http://www.sfl.lv/public/index.html> Ostatné právnické firmy a právnikov je možné kontaktovať jednotlivo.

Právnická klinika pôsobiaca na Lotyšskej univerzite je ochotná poskytovať právne poradenstvo osobám s nízkymi príjmami. <http://www.lu.lv/eng/faculties/fl/structural-units/the-legal-aid-and-assistance-centre/> Právne poradenstvo poskytované študentmi práva sa zvyčajne týka takých oblastí, ako je pracovné právo, prenájom priestorov na bývanie alebo výživného na deti.

[Lotyšská pobočka Transparency International Delna](#) poskytuje právnu pomoc občanom v záležitostiach týkajúcich sa výstavby a využitia územia. Delna je ochotná zaoberať sa prípadom v situáciách, ak je prípad verejného významu, t. j. ak bola životnému prostrediu spôsobená značná škoda alebo mu môže byť spôsobená, alebo ak prípad slúži ako precedens a prispieva k zdokonaleniu práva alebo právnej praxe.

XIII. Včasnosť

Správne inštitúcie musia svoje rozhodnutia vydať v lehote jedného mesiaca odo dňa podania žiadosti alebo sťažnosti osobou. V núdzových prípadoch môže osoba od inštitúcie požadovať, aby rozhodnutie vydala bezodkladne.

Vzhľadom na objektívne dôvody môže inštitúcia predĺžiť lehotu na dobu maximálne štyroch mesiacov. Ak existujú objektívne ťažkosti pri objasňovaní skutkových okolností, lehoty sa môžu predĺžiť až na jeden rok, a povolenie k tomu vopred vydá nadradená správna inštitúcia. Proti rozhodnutiu inštitúcie predĺžiť lehotu je možné podať odvolanie u nadradenej správnej inštitúcie alebo následne na súde.

Ak sa vyskytne omeškanie, pokiaľ ide o vydanie rozhodnutia, inštitúcii nie je možné uložiť okamžité sankcie. Osoba však môže potom bezodkladne podať svoje odvolanie v hlavnej záležitosti na správny súd a popri hlavnej záležitosti môže súd požiadať, aby rozhodol o spravodlivej náhrade za finančnú stratu alebo morálnu ujmu spôsobenú omeškaním.

Ak osoba rozhodne podať odvolanie proti správne rozhodnutiu na správnom súde, odvolanie by sa malo predložiť v lehote jedného mesiaca od vydania správneho rozhodnutia alebo v lehote jedného roka v prípadoch, ak odpoveď nebola poskytnutá vôbec alebo ak postup na podanie odvolania nebolo vysvetlený v písomnom rozhodnutí. Osoba, ktorá nie je adresátom rozhodnutia a nebola zapojená do správneho konania (napr. environmentálna mimovládna organizácia) by mali predložiť svoje odvolanie na súde v lehote do jedného mesiaca odo dňa, keď sa osoba informovaná, ale najneskôr do jedného roka od dátumu nadobudnutia účinnosti rozhodnutia. Účastníci súdneho konania budú informovaná o nadväzujúcich kogentných procesných pravidlách a lehotách počas súdneho konania. Lehota na podanie odvolania proti rozsudku prvostupňového súdu a na podanie kasačnej sťažnosti na Najvyššom súde je jeden mesiac. Proti dôležitejším procesným rozhodnutiam súdu, napríklad zamietnutiu súdu prijať podanie, je možné takisto sa odvolať na súde vyššej inštancie, pričom je potrebné tak urobiť do 14 dní.

Súd musí dodržiavať lehoty ak:

- 1) rozhoduje o prijatí žiadosti určenej súdu (7 dní; lehotu možno predĺžiť až na jeden mesiac);
- 2) rozhoduje o súdnom príkaze ukladajúcom povinnosť zdržať sa konania (v primeranej lehote podľa naliehavosti záležitosti, ale najneskôr do jedného mesiaca);
- 3) vydáva rozsudok po súdnom pojednávaní (21 dní pre prvostupňový súd a odvolací súd a 30 dní pre Najvyšší súd, v prípade Najvyššieho súdu ju možno predĺžiť o dodatočné dva mesiace).

Súd inak nie je viazaný presnými lehotami ani nie je povinný preskúmať prípady v určitej časovej lehote. Samozrejme, že jeho povinnosťou je preskúmať prípady a vydať právoplatné rozhodnutia čo najskôr v postupnom poradí.

Uvedené pravidlá sa rovnako vzťahujú na všetky druhy prípadov vrátane environmentálnych.

Na obvodnom súde trvá vyriešenie environmentálneho súdneho prípadu zvyčajne asi 1 rok, na regionálnom súde 1,5 roka a na Najvyššom súde asi 9 mesiacov.

Závažné omeškanie, pokiaľ ide o vydanie rozhodnutí a rozsudkov, alebo omeškania v súvislosti s ostatnými lehotami stanovenými v zákone, môžu byť dôvodom na zavedenie disciplinárnych opatrení voči sudcom.

XIV. Ďalšie otázky

Len proti právoplatným rozhodnutiam určitého správneho konania (správnym aktom, jasným opomenutiam) je zvyčajne možné podať odvolanie na správnom súde. S možnosťou preskúmať predchádzajúce procesné rozhodnutia verejnosť preto zvyčajne podáva odvolania na súde proti takým rozhodnutiam, ako sú stavebné povolenia, prijaté rozhodnutia pre zamýšľané činnosti, povolenia na znečisťujúce činnosti alebo povolenia na spotrebu vody. Odvolania proti predbežným rozhodnutiam EIA sa často používajú ako prostriedok na začatie súdneho konania. Nie je možné požiadať výlučne o náhradu škôd bez predchádzajúce napadnutia rozhodnutia alebo opomenutia, ktoré spôsobilo škody na životnom prostredí.

Verejnosť môže získať zrozumiteľné informácie o záležitostiach životného prostredia vrátane rôznych oblastí vládnych činností, ako aj prístup k spravodlivosti na internetovej stránke: [ministerstva ochrany životného prostredia a regionálneho rozvoja, kde je možné nájsť odkaz na brožúru o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia.](http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/vides_informacija_un_sabiedribas_lidzdaliba/files/text/Darb_jomas/PieejjaTiesuVarai_RECbrosura2008_LV.pdf) http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/vides_informacija_un_sabiedribas_lidzdaliba/files/text/Darb_jomas/PieejjaTiesuVarai_RECbrosura2008_LV.pdf

Na internetovom portále o súdnictve sú uvedené informácie o správnom konaní so vzormi procesných dokumentov. <http://www.tiesas.lv/>

Pokiaľ ide o alternatívne urovanie sporu, neboli v tejto súvislosti uzákonené žiadne konkrétne predpisy. Vládi bol predložený návrh zákona. Napriek tomu je vecou účastníkov správneho alebo súdneho konania, ako aj konania v záležitostiach životného prostredia, či zväžia a uzatvoria správnoprávnu zmluvu o spornej záležitosti a urovnajú tak právny spor pred vynesením súdneho rozhodnutia.

XV. Postavenie cudzincov

Podľa zákona o súdnej právomoci sú všetky osoby pred zákonom a na súde rovné. O prípadoch sa rozhoduje bez ohľadu na, okrem iného, pôvod, štátnu príslušnosť, jazyk alebo miesto pobytu osoby.

Jazykom súdov je lotyšský jazyk. Účastníci konaní, ktorí plynulo neovládajú úradný jazyk, sa na konaniach môžu zúčastňovať s pomocou tlmočníka. Súd zabezpečuje vládou plateného tlmočníka fyzickým osobám alebo ich zástupcom, aby sa oboznámili s obsahom dokumentov prípadu a na účely účasti na pojednávaní. Súd podľa svojho uváženia môže zabezpečiť tlmočníka aj právnickej osobe.

XVI. Cezhraničné prípady

Procesné pravidlá sú pre všetky prípady rovnaké. Lotyšské právo neobmedzuje oprávnenie dať podnet na začatie konania na súde na fyzické osoby, ktoré dali podnet na správny súd, na základe priamych ani nepriamych účinkov príslušného rozhodnutia. Preto môže ktorákoľvek osoba vrátane MVO podať podnet na správny súd, ak preukáže odôvodnenú motiváciu, že správne rozhodnutie alebo opomenutie porušuje zákony chrániace životné prostredie a prírodu, alebo predstavujú hrozbu poškodenia životného prostredia alebo ho poškodzujú. Počas súdneho konania môžu účastníci požiadať o rovnaké procesné riešenie vrátane súdneho príkazu ukladajúceho povinnosť zdržať sa určitého konania a predbežných opatrení.

Finančnú pomoc na účely právnej pomoci možno poskytnúť len fyzickým osobám (adresátom rozhodnutia) v zložitej finančnej situácii a len v prípade zložitosti konkrétnej správnej záležitosti. Takže možnosť získať finančnú podporu zo štátneho rozpočtu je pre verejnosť alebo MVO takmer vylúčená.

Získanie právnej pomoci pro bono závisí od vlastnej iniciatívy účastníkov vyjednať ju s právnikmi alebo právnickými firmami.

Pokiaľ ide o voľbu súdu v Lotyšsku alebo inej krajine v prípadoch environmentálnych rozhodnutí s cezhraničným účinkom, neexistujú v tejto súvislosti žiadne právne ustanovenia ani súdna prax. Lotyšské sudy majú jurisdikciu v prípade rozhodnutí lotyšských správnych inštitúcií.

Súvisiace odkazy

- [Latvijas Republikas Satversme \(Ústava Lotyšskej republiky\)](#) s odkazom na znenie v anglickom jazyku
- [Vides aizsardzības likums \(zákon o ochrane životného prostredia\)](#) s odkazom na znenie v anglickom jazyku
- [Par ietekmes uz vidi novērtējumu \(zákon o posúdení vplyvov na životné prostredie\)](#) s odkazom na znenie v anglickom jazyku
- [Par piesārņojumu \(zákon o znečisťovaní\)](#) s odkazom na znenie v anglickom jazyku
- [Atkritumu apsaimniekošanas likums \(zákon odpadového hospodárstva\)](#), ako aj ďalších odkaz na anglickú verziu
- [Administratīvā procesa likums \(zákon o správnom konaní\)](#) s odkazom na znenie v anglickom jazyku
- [Informācijas atklātības likums \(zákon o slobodnom prístupe k informáciám\)](#) s odkazom na znenie v anglickom jazyku
- [Prokuratūras likums \(zákon o prokuratúre\)](#) s odkazom na znenie v anglickom jazyku
- [Tiesībsarga likums \(zákon o ombudsmanovi\)](#) s odkazom na znenie v anglickom jazyku
- [Par tiesu varu \(zákon o súdnej právomoci\)](#) s odkazom na znenie v anglickom jazyku
- [Teritorijas attīstības plānošanas likums \(zákon plánovania územného rozvoja\)](#) s odkazom na znenie v anglickom jazyku
- [Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss \(lotyšský zákonník o správnych deliktach\)](#)
- [Register prírodovedných expertov](#)
- [Zoznam súdnych právnych zástupcov](#)
- [Lotyšská pobočka Transparency International Delna, projekt právnej pomoci](#)
- [Sorosova nadácia v Lotyšsku, informácie o právne pomoci pro-bono](#) <http://www.sfl.lv/public/30263.html>
- [Spoločnosť na ochranu Jurmala](#)
- [Lotyšská ornitologická spoločnosť](#)
- [Ombudsman](#)
- [Prokuratúra](#)
- [Súdy vrátane informácií o konaniach a vzorov dokumentov](#)
- [Najvyšší súd poskytuje databázu judikatúry vrátane oblasti životného prostredia](#)

- [☞ Informácie o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia](#)
-

Toto je strojový preklad obsahu. Vlastník tejto webovej lokality nenesie žiadnu zodpovednosť ani inak neručí za kvalitu strojového prekladu.

Posledná aktualizácia: 14/09/2016